

Sint Jorisconcert

Vrijdag 23 december 2022

PLEIDOOI VOOR HET WONDER

BRISK Recorder Quartet Amsterdam

**Marjan Banis, Susanna Borsch, Bert Honig en Alide Verheij -
blokfluiten**

Hans Thissen - acteur

PROGRAMMA

Gregoriaans Erfurt Enchiridion (1524) Balthasar Resinarius (1485-1544) Leonhard Paminger (1495-1567) <i>Marjoleine de Vos</i> Johann Sebastian Bach (1685-1750)	Hymne Veni redemptor gentium Nun komm der Heiden Heiland Nun komm der Heiden Heiland Veni redemptor gentium <i>Advent</i> Nun komm der Heiden Heiland, Choralvorspiel BWV 659
<i>Herman de Coninck</i> Johannes Brahms (1833-1897)	<i>Winter</i> O Heiland reiss die Himmel auf

Het wonder van de maagdelijke voortplanting

Michaël Prætorius (1571–1621) Johannes Brahms (1833-1897) <i>Felix Timmermans</i>	Es ist ein Ros entsprungen Es ist ein Ros entsprungen <i>Maria zingt in gouden avondstond</i>
Izak de Dreu (1996)	Écoute, as-tu entendu...? (2022)

Annunciatie

Gregoriaans Gilles Binchois (c.1400-1460) Thomas Stoltzer (c.1480/85-1526) Hans Leo Hassler (1564-1612) <i>Anoniem</i> Johann Sebastian Bach (1685-1750)	Hymne A solis ortus cardine A solis ortus cardine A solis ortus cardine Christum wir sollen loben schon <i>Une jeune fillette</i> Fughetta BWV 696, Choral BWV 121
--	--

Een misverstand

William Byrd (1543-1623)	The Queenes Alman
--------------------------	-------------------

Eustache du Caurroy
(1549?-1609)

Une jeune fillette

Magie

Max Knigge (1984)
Remco Campert
Willem Wander van Nieuwkerk
(1955)

Pastorale (2016)
Wallace Stevens
Catch (an Angel) (2006)

Maagd

A.L. Snijders
muziek van Celia Swart (1994)

Maagd
uit: Generations around me (2021)

Johann Sebastian Bach
(1685-1750)

Von Gott will ich nicht lassen,
Choral BWV 418 en Choralvorspiel
BWV 658

Kees Stip

Het Kerstkribje

Johann Sebastian Bach
(1685-1750)

Herr Christ, der ein'ge Gottes-
Sohn, Choralvorspiel BWV 601

De walvismetro

Michiel Mensingh (1975)

Happy "Bird's" Day (2006)

Pleidooi voor het wonder

Herman Finkers (1954)

Kerstmis (arrangement Walther Stuhl
macher, 2022)

Over het programma

“Het enig juiste commentaar op een muziekstuk is een ander muziekstuk,” zei Stravinsky ooit. Dat is een gedachte die BRISK al jaren fascineert.

Zo is veel kerstmuziek gebaseerd op gregoriaanse hymnen uit de middeleeuwen. Halverwege de 16e eeuw vertaalde Maarten Luther er een aantal in het Duits. Dankzij de ontwikkeling van de boekdrukkunst raakten ze wijdverspreid als gezangen binnen de protestantse kerken. Ze werden de basis van allerlei muziek in dit programma, van Prætorius en Hassler tot Bach en Brahms.

Veni redemptor gentium is een 4e-eeuwse adventshymne van Ambrosius van Milaan. Luther vertaalde die als *Nun komm der Heiden Heiland*. Het koraal dat gebaseerd is op de gregoriaanse melodie, komt voor het eerst voor in het *Erfurt Enchiridion*, een luthers gezangboek uit 1524.

Rorate coeli is het openingsgezag voor de mis van de vierde zondag van advent. De tekst, in het Nederlands bekend als *Dauwt, hemelen van boven*, komt uit het bijbelboek Jesaja. Brahms schreef een motet op de Duitse vertaling: *O Heiland reiss die Himmel auf*.

De melodie van *Es ist ein Ros entsprungen* is vermoedelijk uit 1599, want in dat jaar werd de oudst bekende versie van dit lied gepubliceerd in het *Speyerer Gesangbuch*. De roos stond symbool voor Maria. Ook hier wordt gezinspeeld op een tekst uit Jesaja: “Maar uit de stronk van Isaï schiet een telg op, een scheut van zijn wortels komt tot bloei.”

A solis ortus cardine is een hymne voor het ochtendgebed in de kersttijd. De oorspronkelijke tekst van de 5e-eeuwse dichter Caelius Sedulius heeft drieëntwintig kwatrijnen. Die beginnen steeds met een volgende letter van het Latijnse alfabet: A, B, C, ..., Z. De tekst van het eerste kwatrijn luidt: “Van waar de zon opgaat tot de verste landstreken zingt men ter ere van de Koning Christus die geboren is uit de Maagd Maria.” De vertaling van Luther is: *Christum wir sollen loben schon*.

Herr Christ, der einig Gotts Sohn van Elisabeth Cruciger is als *Eyn Lobsanck von Christo* (een loflied voor Christus) opgenomen in het *Erfurt Enchiridion*. Deze hymne wordt onder meer gezongen bij kerst en advent.

Cruciger combineert de lutheraanse leer met de middeleeuwse mystiek uit haar tijd als non. Zo schrijft ze bijvoorbeeld: "so, daß wir hier mögen schmecken dein Süßigkeit im Herzen und dürsten stets nach dir".

De muzikale rode draad in dit programma is een Frans kerstlied over de maagdelijke geboorte: *Une jeune fillette*, ook bekend als *Une jeune pucelle*. Dat lied is gebaseerd op *La Monica*, afgeleid van *Madre non mi far monaca*, een Italiaans lied over een jong meisje dat gedwongen wordt om non te worden. De melodie duikt ook vaak op in Duitsland, Engeland, Frankrijk en de Lage Landen.

Eustache du Caurroy schreef er een reeks fantasieën over, en William Byrd maakte er variaties op onder de titel *The Queenes Alman*. Het werd ook gebruikt voor geestelijke liederen zoals *Von Gott will ich nicht lassen*. Bach schreef daar een koraal en een koraalvoorspel over, en gebruikte de melodie ook in een van zijn cantates. De jonge Amsterdamse componist Izak de Dreu maakte speciaal voor dit programma een nieuwe versie van *Une jeune fillette* onder de titel *Écoute, as-tu entendu...?*

Daarnaast klinkt nog meer nieuwe muziek. Max Knigge schreef voor BRISK een Pastorale voor de kerstnacht, over de engel die aan de herders verscheen met de aankondiging van de geboorte van Jezus. Willem Wander van Nieuwkerk laat de engelen in rap tempo door het luchtruim zweven. Gedeeltes uit *Generations around me* van Celia Swart vormen de soundscape voor een kerstverhaal van

A.L. Snijders. Met het jazzy verjaardagslied *Happy 'Birds'-Day* zorgt Michiel Mensingh voor een uitbundige stemming bij een vurig pleidooi voor het wonder.

Acteur Hans Thissen brengt al deze muzikale werelden samen door poëzie te lezen over advent en kerst, en door het publiek in korte gespeelde scènes steeds vanuit een ander gezichtspunt aan het denken te zetten over de betekenis van het wonder. In onze tijd staan we ver af van de magie. Maar juist de beleving van het wonder is de basis voor eeuwen adembenemend mooie kerstmuziek.

Bert Honig

BRISK Recorder Quartet Amsterdam

Marjan Banis, Susanna Borsch, Bert Honig en Alide Verheij

BRISK betekent levendig en wakker. “De genadeklap voor het imago van braafheid van de blokfluit”, schreef een recensent ooit over het ensemble. Variatie in stijl en sfeer, virtuositeit en luchtigheid – dat zijn de ingrediënten voor een concert van BRISK. Het kwartet verschijnt altijd op het podium met een enorme verzameling blokfluiten. Sinds 1986 gaf BRISK talloze concerten bij gerenommeerde podia en op festivals van naam in veel Europese landen, Canada en Noord- en Zuid Amerika. Vele componisten droegen werk op aan het kwartet. BRISK is op meer dan tien zeer goed ontvangen cd's te beluisteren. BRISK werkt regelmatig samen met collega-musici, en met kunstenaars uit andere disciplines zoals acteurs, regisseurs, tekstschrijvers en filmers. De mogelijkheden van het blokfluitkwartet worden voortdurend verkend en uitgebreid. Het aanbod is opmerkelijk divers. Oude en nieuwe muziek wisselen elkaar af. Onverwachte muzikale combinaties en een vleugje humor creëren nieuwe luisterervaringen. Het kwartet maakt ook regelmatig succesvolle muziekproducties voor kinderen. De pers prees het spelplezier en de grote virtuositeit van het ensemble. Uitgebreide informatie over het kwartet vindt u op: www.brisk.nl.

Hans Thissen - acteur

Hans Thissen is in 1988 afgestudeerd aan het Conservatorium, klassiek piano. Hij zong ook in Close Harmony groep De Cornuto's, die in 1989 het Nationaal Close Harmony Festival won. Hij houdt zich bezig met muziek, theater en vormgeving. Hij acteerde, regisseerde en componeerde voor vele theater- en muziektheaterproducties. Hij speelde bij o.a. De Toneelschuur, Firma Rieks Swarte, Zuidelijk Toneel, RO Theater, Onafhankelijk Toneel, Bonheur, Huis aan de Amstel, Kwatta en Tryater. Hij was te zien als acteur en pianist in vrije producties zoals *De Goede Dood* dat in 2008 de Toneel Publieksprijs won. Hij regisseert al jaren alle jeugdvoorstellingen van Dirk Scheele en Ageeth de Haan, en producties voor Buro Vanaf2. Van 2016 tot 2019 was hij artistiek leider van muziektheatergroep Max Tak. Momenteel werkt hij als artistiek teamleider bij de CliniClowns.

Teksten

Advent - Marjoleine de Vos, uit *Zeehond graag*, Uitgeverij Van Oorschot
Winter - Herman de Coninck, uit *Kijk eens hoe echt*, Singel Uitgeverijen
Het wonder van de maagdelijke voortplanting - Noor Fiers, Scientias.nl, 22 december 2015

Maria zingt in gouden avondstond - Felix Timmermans, uit *Adagio*, Standaard Uitgeverij

Wallace Stevens - Remco Campert, uit *Met man en muis*, Uitgeverij De Bezige Bij

Maagd - A. L. Snijders, uit *En Maria was zijn moeder*, AFdH Uitgeverij

Het Kerstkribje - Kees Stip, uit *Au! De rozen bloeien*, Uitgeverij Prometheus

Het wonder van de walvismetro - Arjen van Veelen, NRC, 20 december 2020

Afbeelding voorkant

De verkondiging aan Maria, Meester FVB, ca. 1475 - ca. 1500, Rijksmuseum, Amsterdam

Met speciale dank aan

Peter Booij, Herman Finkers, Huigen Leeftang en Renee ter Braake

Dit programma werd mede mogelijk gemaakt door het Amsterdams Fonds voor de Kunst, het NORMA fonds, Stichting Fonds voor de Geld- en Effectenhandel, de Kattendijke/Drucker Stichting en de vrienden en donateurs van BRISK

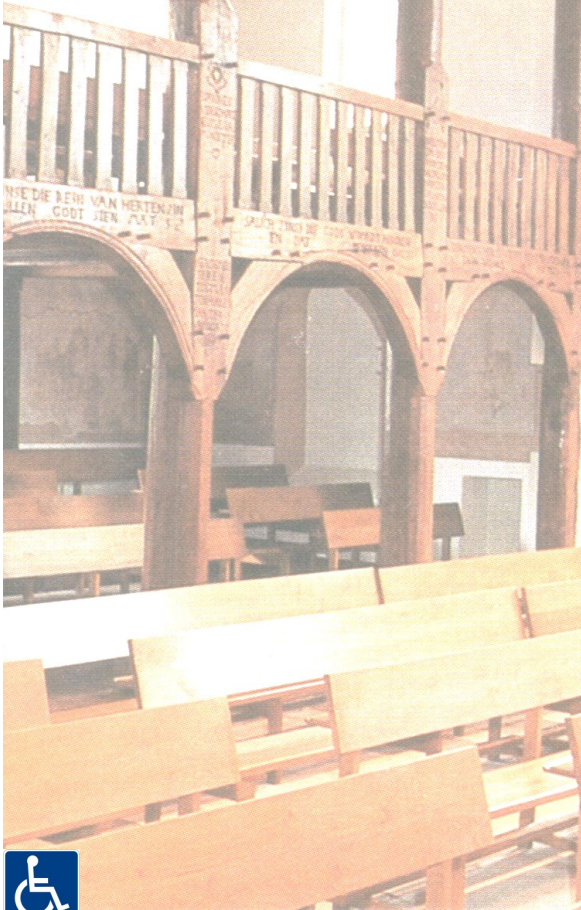
norma
f o n d s

AF amsterdams
AK fonds voor de
kunst

BRISK
RECORDER QUARTET AMSTERDAM

Sint Jorisconcerten

seizoen 2022 - 2023

In verband met een pauze zal dit concert een halfuur langer duren dan u gewend bent.

In de pauze wordt u een glas glühwein of fris aangeboden.

Om deze door beroepsmusici verzorgde concerten te kunnen blijven organiseren, is een goede financiële basis nodig.

Daarom vragen wij u om een vrije bijdrage met als richtbedrag € 14,- .

Uw bijdrage is hard nodig!

Alvast hartelijk dank.

Stichting Sint Joris Concerten Bredevoort

Volgende concert:
Zondagmiddag 8 januari 2023

Het Edenwood Duo

Catherine Struys gitaar

Wouter Vercruysse cello

<https://www.edenwoodduo.com>

www.sintjorisconcerten.nl info@sintjorisconcerten.nl

Indien u op de hoogte wilt blijven van de Sint Joris Concerten kunt u uw naam en e-mailadres noteren op een lijst bij de uitgang. Ook kunt u zich aanmelden via onze website. U krijgt dan voor ieder concert een uitnodiging toegestuurd per email. Afmelden kan via de website of met een mail naar info@sintjorisconcerten.nl